

การศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน ในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง

The study on behavior and opinion toward the community garbage management in Koh Muk village, Trang province

พรทิพย์ นกแนน¹ กนกรัตน์ นาวิกาน¹ และอนันต์ ปัญญาศิริ¹
Porntip Naknan¹ Kanokrat Naweekarn¹ and Anan Panyasiri¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ความตระหนัก พฤติกรรม และความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน รวมทั้งศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง

การศึกษาได้สุ่มตัวอย่างจำนวน 215 ครัวเรือน วิเคราะห์และประมวลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด - ค่าสูงสุด และค่าร้อยละ ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับสูงร้อยละ 80.93 มีเจตคติและความตระหนักอยู่ในระดับสูงร้อยละ 77.68 มีพฤติกรรมในการคัดแยกขยะก่อนทิ้งร้อยละ 59.10 โดยแยกเป็น ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่กำจัดขยะโดย ขยะทั่วไปนำไปเผาร้อยละ 67.21 ขยะรีไซเคิลนำไปขายร้อยละ 48.84 ขยะอินทรีย์นำไปเผาร้อยละ 43.72 และขยะอันตรายมีน้อยจึงกำจัดด้วยวิธีการฝังกลบ ส่วนความคิดเห็นในเรื่องการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน พบว่าทุกคนควรให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหา เช่น ทิ้งขยะลงถัง และคัดแยกขยะก่อนทิ้ง อีกทั้งต้องการให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ ปลูกจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ และจัดการขยะอย่างถูกวิธีและต่อเนื่อง สนับสนุนโครงการ

ต่าง ๆ เช่น ธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ จัดหาเจ้าหน้าที่จัดเก็บและกำจัดขยะอย่างถูกวิธี ส่วนศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน พบว่าส่วนใหญ่สามารถให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือน ร้อยละ 94.00 โดยสามารถคัดแยกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ร้อยละ 56.9 รวมทั้งให้ความร่วมมือในการจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ ร้อยละ 85.1 และ 84.2 ตามลำดับ

คำสำคัญ : พฤติกรรมการจัดการขยะ, ขยะมูลฝอย

Abstract

The research investigated understanding, attitude, awareness, behavior, opinion of people and including capability and model of community garbage management in Koh Muk village, Trang province.

The samples of this study were undertaken 215 households by using instruments consisted of a set of questionnaires and interviewing format. The data collections were analyzed by arithmetic mean, max - min and percentage.

¹ สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการประมง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อ.สิเกา จ.ตรัง

¹ Program in Environment, Faculty of Science and Fishery Technology Rajamangala University of Technology Srivijaya, Sikao, Trang

The research results were shown mostly samples had understood about community garbage management as 80.93 % and they had awareness as 77.69 %. They classified garbage before disposing 59.10 %, the classified garbage were general waste which disposed by burning (67.21%), recycle waste were sold (48.84%), organic waste which disposed by burning (43.72%), and hazardous waste were not much then they had to dispose by burying. People's opinion of sustainable garbage management were everyone should be participate for solving the problem such as putting garbage in the bins and classified it before disposing in addition the community authority should be central role on garbage management. The role included training, consciousness-raising for waste classifying and garbage management, supporting to build garbage bank and organic waste fertilizer building and to employ competent authorities. Capability and model of community garbage management were found that mostly samples will corporate for classifying garbage in their households (94%). They could classify garbage into 3 types which is general waste, recycle waste and organic waste (56.9%). Furthermore they will corporate to build garbage bank and organic waste fertilizer building as 85.1% and 84.2% respectively.

Key word: garbage management behavior, garbage

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งของประเทศไทย คือ ปัญหาจากขยะมูลฝอย ซึ่งกำลังทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างมากโดยเฉพาะชุมชนขนาดใหญ่ เขตเทศบาล เมืองท่องเที่ยว เมืองธุรกิจการค้าเมืองอุตสาหกรรมและเมืองหลวงของประเทศ อันเนื่องมาจากเมืองเหล่านี้มีจำนวนประชากรอาศัยกันอย่างหนาแน่นและมีการขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ตลอดจนความเจริญ

เติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นเศษเหลือใช้จากกิจกรรมต่างๆ เป็นขยะย่อมมีมากขึ้นด้วย จนเป็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พบว่าในปี พ.ศ. 2548 มีปริมาณขยะชุมชนประมาณ 14.3 ล้านตันต่อปี หรือ 39,221 ตันต่อวัน โดยร้อยละ 24 เป็นขยะที่เกิดขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ร้อยละ 31 ในเขตเทศบาลและเมืองพัทยา ที่เหลือร้อยละ 45 อยู่นอกเขตเทศบาล (สำนักจัดการกากของเสียและสารอันตราย, 2550) นอกจากนี้ปัญหาจากขยะยังก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกหลายประการ ทั้งปัญหาน้ำเน่าเสีย เกิดกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งอาหารของสัตว์พาหะนำโรค เช่น หนู แมลงวัน แมลงต่างๆ เป็นต้น

เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นประกอบกับการให้บริการเก็บขน และการกำจัดขยะยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึงและขาดการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนที่จะนำไปสู่การกำจัดอย่างถูกต้องวิธีต่อไป โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2548) ได้รายงานไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2546 ขยะชุมชนที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่มีประมาณ 5.2 ล้านตัน ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง 2.8 ล้านตัน หรือร้อยละ 19 ของปริมาณขยะชุมชนทั้งหมดที่ถูกนำกลับมาใช้ใหม่จริง และสมไทย วงษ์เจริญ (2544) สสำรวจองค์ประกอบของขยะในประเทศไทยพบว่า ร้อยละ 50 สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ร้อยละ 20 เป็นขยะเศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ ฯลฯ สามารถกำจัดโดยนำไปทำปุ๋ย ส่วนร้อยละ 30 เป็นขยะที่ไม่มีมูลค่าที่ต้องกำจัด

หมู่บ้านเกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดตรัง กำลังประสบปัญหาเกี่ยวกับปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เนื่องมาจากประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร ร้านค้า รีสอร์ท และนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาความสกปรก มีกลิ่นเหม็น มลพิษทางอากาศ ดิน น้ำ และมลพิษทางทัศนียภาพ ซึ่งในอนาคตอาจก่อให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้ คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นควรทำการศึกษา ความรู้ความเข้าใจ เจตคติและความตระหนัก

พฤติกรรมและความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชน รวมทั้งศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน เกี่ยวกับการจัดการขยะของประชาชนในหมู่บ้านเกาะมุกด์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการปัญหาขยะได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความตระหนักของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นในการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง
3. เพื่อศึกษาศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง

อุปกรณ์และวิธีการ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แบบสัมภาษณ์ระดับครัวเรือน เรื่องพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ จังหวัดตรัง

2. วิธีการในการศึกษา

- 2.1 ออกแบบแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาพฤติกรรม และความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนชุมชนเกาะมุกด์ จังหวัดตรัง โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 7 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานด้านเศรษฐกิจและสังคม
  - ตอนที่ 2 การเข้าร่วมกิจกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่
  - ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน
  - ตอนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะ
  - ตอนที่ 5 เจตคติและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะ
  - ตอนที่ 6 ศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชน
  - ตอนที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

2.2 ทดลองใช้เบื้องต้นกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง จังหวัดตรัง จำนวน 5 ครัวเรือน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา โครงสร้างและวัตถุประสงค์

2.3 ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 1

2.4 ทดลองใช้ครั้งที่ 2 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเกาะมุกด์ ตำบลเกาะลิบง อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 20 ครัวเรือน

2.5 ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2

2.6 นำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 215 ครัวเรือน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ของ Darwin Hendel 1977

2.7 รวบรวมข้อมูลและประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ค่าสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด-ค่าสูงสุด และค่าร้อยละ

2.8 สรุปข้อมูลและวิจารณ์ผล

ผลการทดลอง

ผลการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและความคิดเห็นการจัดการขยะของประชาชนในพื้นที่เกาะมุกด์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีลักษณะเป็นครัวเรือนร้อยละ 94.00 นอกจากนั้นมีลักษณะเป็นสถานประกอบการร้อยละ 6.00 ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 58.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนประมาณ 4 - 5 คน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.20 มีอายุเฉลี่ย 39 ปี สถานภาพในครัวเรือนเป็นคู่สมรสร้อยละ 39.10 นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 93.00 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาร้อยละ 68.80 มีภูมิลำเนาอยู่ในเกาะมุกด์ร้อยละ 65.60 ประกอบอาชีพประมง/เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 60.50 รายได้เฉลี่ยรวมทั้งครัวเรือน 6,383 บาทต่อเดือน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 43.70 มีรายได้พอใช้แต่ไม่เหลือเก็บ

2. การเข้าร่วมกิจกรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนในพื้นที่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.10 เคยเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำประชาคม/รับฟังความคิดเห็น โดยจะไปเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้ง ร้อยละ 56.50 สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะนั้นมีการรณรงค์การคัดแยกขยะ (ร้อยละ 42.30) และการร่วมกันเก็บขยะบริเวณชุมชน/ชายหาด (ร้อยละ 83.60) ซึ่งมีความถี่ในการจัดกิจกรรมที่ไม่แน่นอน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 87.00 เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะ ในลักษณะของการร่วมกิจกรรมแต่ไม่ได้เป็นสมาชิก (ร้อยละ 56.30)

สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 89.80 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการรณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยผ่านทางสื่อโทรทัศน์ การฝึกอบรม และวิทยุ ร้อยละ 45.10 42.00 และ 18.70 ตามลำดับ ความถี่ในการรับรู้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.20) มีความไม่แน่นอน ส่วนการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตามนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 53.60 นำไปปฏิบัติตามบางครั้ง สำหรับความต้องการให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการคัดแยกขยะนั้น กลุ่มตัวอย่างอยากให้มีการถ่ายทอดผ่านการอบรมมากที่สุด (ร้อยละ 63.70) รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ และป้ายประกาศ ตามลำดับ (ร้อยละ 19.10 และ 7.90 ตามลำดับ)

3. พฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 มีถึงขยะ/

ภาชนะรองรับตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน โดยจะตั้งอยู่บริเวณรอบ ๆ บ้าน ได้แก่ หน้าบ้านหรือหลังบ้านมากที่สุด (ร้อยละ 88.1) รองลงมาจะตั้งอยู่บริเวณห้องครัว หรือสถานที่ประกอบอาหารและรับประทานอาหารร้อยละ 24.7 โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.8) จะมีจำนวนถังขยะ/ภาชนะรองรับขยะภายในครัวเรือน 2 ใบ/ ครัวเรือน ถึงขยะที่ใช้ในครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 80.9 เป็นถังพลาสติก สำหรับปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันของครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 53.5 มีปริมาณขยะโดยประมาณ 1-3 กิโลกรัม รองลงมาร้อยละ 35.3 มีปริมาณขยะน้อยกว่า 1 กิโลกรัม

เมื่อสอบถามถึงประเภทของขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนพบว่า มีทั้งขยะอินทรีย์ (ร้อยละ 68.8) ขยะรีไซเคิล (ร้อยละ 48.4) ขยะทั่วไป (ร้อยละ 87.4) และขยะอันตราย (ร้อยละ 16.3) โดยพบว่าขยะที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ขยะทั่วไป รองลงมาคือขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมในบ้านที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 65.1) และการปรุงอาหารและรับประทานอาหาร (ร้อยละ 29.3)

อย่างไรก็ตาม เมื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างเรื่องการคัดแยกขยะว่ามีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งหรือไม่ ประชาชนร้อยละ 59.1 มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยส่วนใหญ่จะแยกเป็นขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์สำหรับวิธีการกำจัดขยะส่วนใหญ่แต่ละประเภท แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีการกำจัดขยะแต่ละครัวเรือน

ประเภทขยะ	วิธีการกำจัดขยะ	ร้อยละ
1. เศษอาหาร	ทิ้ง	38.1
2. ใบไม้/กิ่งไม้	เผา	80.0
3. เศษกระดาษ/หนังสือเก่า	เผา	78.1
4. ขวดพลาสติก	ขาย	62.3
5. ขวดแก้ว	ขาย	57.2
6. ภาชนะพลาสติก	ขาย	47.9
7. เศษโลหะ	ขาย	67.4
8. ถุงพลาสติก	เผา	85.1
9. โฟม	เผา	49.3
10. ถ่านไฟฉาย	ไม่มีขยะ	47.0
11. หลอดไฟ	ฝังกลบ/ไม่มีขยะ	39.1
12. กระจังสเปร์ยต่างๆ	ไม่มีขยะ	51.6

4. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจระดับต่ำร้อยละ 0.93 ระดับปานกลางร้อยละ 18.14 และระดับสูงร้อยละ 80.93 (ระดับต่ำ มีคะแนน 0 - 1 คะแนน ระดับปานกลาง มีคะแนน 2 - 3 และระดับสูง มีคะแนน 4 - 5)

5. เจตคติและความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการขยะพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติและความตระหนัก ระดับต่ำ ร้อยละ 0.46 ระดับปานกลางร้อยละ 21.86 และระดับสูง ร้อยละ 77.68 (ระดับต่ำ มีคะแนน 0 - 1 คะแนน ระดับปานกลาง มีคะแนน 2 - 3 และระดับสูง มีคะแนน 4 - 5)

6. ศักยภาพและรูปแบบการจัดการขยะชุมชนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 94 สามารถคัดแยกขยะในครัวเรือนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถคัดแยกขยะได้ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.9 สามารถแยกขยะออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป รองลงมาสามารถแยกขยะได้เป็น 2 ประเภท คือ ขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป

สำหรับความสามารถของกลุ่มตัวอย่างในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะ พบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถรวมกลุ่มกันจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ได้ร้อยละ 85.1 และ 84.2

ตามลำดับ อีกทั้งเมื่อมีหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามาช่วยจัดการขยะเพื่อลดปัญหาขยะนั้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 99.1 จะให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มที่

7. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า

7.1 แนวทางในการจัดการปัญหาขยะอย่างยั่งยืน

- ทุกคนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือ เช่น ช่วยกันทิ้งขยะให้ถูกที่ เมื่อพบเห็นขยะก็นำใส่ถังขยะลดการใช้พลาสติก และช่วยกันคัดแยกขยะก่อนทิ้งเป็นต้น

- ปลุกจิตสำนึกให้กับทุกคนในชุมชน

- มีการกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เช่น สร้างเตาเผาขยะหรือพื้นที่ฝังกลบขยะ

- ต้องมีถังขยะรองรับขยะให้เพียงพอ กับความต้องการ และกระจายให้ทั่วทุกหมู่บ้าน

7.2 แนวทาง / บทบาทในการบริหารจัดการปัญหาขยะของหน่วยงานท้องถิ่น

- จัดให้ชาวบ้านได้รับการอบรมให้ความรู้ในการคัดแยกขยะและจัดการขยะอย่างถูกวิธีและปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็ก

- มีการรณรงค์ให้ชาวบ้านทิ้งขยะให้ลงถัง

- ควรเป็นแกนนำในการจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการลดปริมาณขยะได้
- มีงบประมาณในการสนับสนุนโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง
- มีรถเก็บขยะ หรือจ้างคนงานมาช่วยเก็บขยะตามจุดต่างๆ คือ หากคนรับผิดชอบในการเก็บขยะและกำจัดขยะที่แน่นอน

การวิจารณ์ผล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมการจัดทำประชาคม/รับฟังความคิดเห็นในชุมชน แม้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมเป็นบางครั้งแต่หากมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ประชาชนในพื้นที่ก็จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นเรื่องความต้องการที่จะให้มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องการคัดแยกขยะนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยากให้มีการถ่ายทอดผ่านการฝึกอบรมมากที่สุด สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะที่ผ่านมานั้นส่วนใหญ่เป็นการช่วยกันเก็บขยะบริเวณชุมชน/ชายหาด และรณรงค์การคัดแยกขยะผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น ผู้นำชุมชน การอบรม และเสียงตามสาย เป็นต้น

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะก่อนที่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลผ่านทางสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และมีความถี่ในการรับรู้ข้อมูลที่ไม่แน่นอน เนื่องจากปัจจุบันสื่อโทรทัศน์จัดเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนได้มากและง่ายที่สุด แต่เวลาในการถ่ายทอดความรู้กับเวลาว่างของประชาชนในการรับสื่อที่นั้นอาจไม่ตรงกัน ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการรณรงค์เรื่องการคัดแยกขยะไม่แน่นอน ส่วนการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตามนั้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นำไปปฏิบัติตาม บางครั้ง เนื่องจากขยะที่คัดแยกแล้วนั้น ยังขาดแหล่งรองรับเพื่อนำขยะไปขายต่อหรือใช้ประโยชน์ต่อไป ทำให้ประชาชนไม่ได้ทำการคัดแยกขยะอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อีกทั้งถึงขยะที่มีอยู่ภายในชุมชน มีไม่เพียงพอกับปริมาณขยะที่เกิดขึ้น และไม่เอื้ออำนวยต่อการคัดแยกขยะอีกด้วย

สำหรับพฤติกรรมในการจัดการขยะของประชาชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีถังขยะ/ภาชนะรองรับตั้งอยู่ภายในบริเวณบ้าน โดยจะตั้งอยู่บริเวณรอบๆ บ้าน ได้แก่ หน้าบ้านหรือหลังบ้านมากที่สุด และมีจำนวนถังขยะ/ภาชนะรองรับขยะเฉลี่ยภายในครัวเรือน 2 ใบ/ครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นถังพลาสติกขนาดเล็กที่ประชาชนจัดหามาวางไว้เอง ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นโดยเฉลี่ยในแต่ละวันของครัวเรือนมีประมาณ 1-3 กิโลกรัม เมื่อนำมาคิดปริมาณขยะที่เกิดขึ้นสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 0.6-0.75 กิโลกรัม/คน/วัน (จำนวนสมาชิกเฉลี่ย 4-5 คน) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 15 (2548) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยมีอัตราการเกิดขยะเฉลี่ยประมาณ 0.9 กิโลกรัม/คน/วัน

ประเภทของขยะที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือนพบว่า มีทั้งขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป และขยะอันตราย โดยพบว่าขยะที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ขยะทั่วไป รองลงมาคือขยะอินทรีย์ และขยะรีไซเคิลตามลำดับ ซึ่งกิจกรรมในบ้านที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ การใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน และการปรุงอาหารและรับประทานอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ศรีนุกูล (2535) พบว่า แหล่งกำเนิดขยะภายในบ้านมาจากกิจกรรมการปรุงอาหารและรับประทานอาหาร และการใช้ของใช้ในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และความตระหนักอยู่ในระดับสูง และส่วนใหญ่มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง โดยแยกเป็นขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา ศรีนุกูล (2535) ที่กล่าวว่า ขยะในครัวเรือนจำแนกเป็นขยะเศษอาหาร ขยะพลาสติก โฟม และขยะขวดแก้ว กระป๋อง สำหรับขยะที่ได้ทำการคัดแยกนั้น บางส่วนยังไม่สามารถกำจัดขยะอย่างถูกวิธี เช่น การนำขยะอินทรีย์ไปเผาซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ เช่น เลี้ยงสัตว์หรือทำปุ๋ยหมัก และการนำเศษกระดาษ/หนังสือเก่าที่คัดแยกไว้แล้วไปเผารวมกับขยะอื่นๆ เป็นต้น

กลุ่มตัวอย่างจะให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะในครัวเรือนออกเป็น 3 ประเภท คือ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอินทรีย์ รวมทั้งให้ความร่วมมือในการจัดตั้งธนาคารขยะและโรงปุ๋ยหมักขยะอินทรีย์ อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างอยากให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ ได้แก่ การอบรมให้ความรู้ ปลุกจิตสำนึกให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ ทั้งในด้านงบประมาณและบุคลากรหลักอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณทางสำนักงานจังหวัดตรังที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการวิจัยตามโครงการบูรณาการกำจัดขยะแบบครบวงจรเพื่อการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำจากชุมชน/ แหล่งท่องเที่ยว

ขอขอบคุณผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 เกาะมุกด์ ที่ช่วยหาคำแนะนำ สนับสนุนตลอดการดำเนินการวิจัย และประชาชน ในหมู่ 2 บ้านเกาะมุกด์ ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตตรัง ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2548. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

จินตนา ศรีนุกูล. 2535. พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มนัส สุวรรณ. 2544. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

มะลิ จันทรสุนทร. 2545. พฤติกรรมและความคิดเห็นของประชาชนในการทิ้งขยะและแยกขยะในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิษฐ์ จังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ลัดดาวัลย์ กัณหาสุวรรณ. 2541. สิ่งแวดล้อมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เอ็นไวร์ คอนเซ็ป.

สมไทย วงศ์เจริญ. 2544. การคัดแยกขยะรีไซเคิล. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ สำนักงานจัดการกากของเสียและอันตราย. 2522. ประเทศไทย : การจัดการขยะกากของเสียอันตรายจากชุมชนในกรุงเทพมหานคร [27 เมษายน 2522] แหล่งที่มา : <http://www.pcd.go.th>.

Colling, H.L. (1966). Personnel training and development in Sauders. The cooperative extension service. New Jersey : Prentice Hall.